

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

08 06 20 23 р.

м. Київ

№ 708

Про затвердження Типової програми спеціальної підготовки асистента учня (дитини)

Відповідно до абзацу 27 частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», підпункту 13 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630, Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 17 листопада 2021 р. № 1236, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 21 січня 2022 р. за № 73/37409, та з метою забезпечення спеціальної підготовки асистента учня (дитини)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову програму спеціальної підготовки асистента учня (дитини), що додається.
2. Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти (Єреську О.) забезпечити оприлюднення Типової програми спеціальної підготовки асистента учня (дитини) на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.
3. Рекомендувати закладам післядипломної педагогічної освіти розробляти програми спеціальної підготовки асистентів учня (дитини) на основі Типової програми спеціальної підготовки асистента учня (дитини).
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Сташківа А.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

**наказ Міністерства освіти
і науки України**

08 06 2022 № 708

**Типова програма
спеціальної підготовки асистента учня (дитини)**

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
Загальні положення**

Типову програму спеціальної підготовки асистента учня (дитини) розроблено Міністерством освіти і науки України відповідно до Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійний розвиток працівників»; Концепції державної системи професійної орієнтації населення; наказу Міністерства освіти і науки України від 17 листопада 2021 р. № 1236 «Про затвердження Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 січня 2022 р. за № 73/37409 (далі - Наказ № 1236).

Відповідно до пункту 7 статті 26 Закону України «Про повну загальну середню освіту» асистент учня (дитини) допускається до участі в освітньому процесі для виконання його функцій виключно за умови проходження спеціальної підготовки, що підтверджується відповідним документом. Умови допуску асистента учня до освітнього процесу для виконання його функцій та вимоги до нього визначаються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Підпунктом 1 пункту 4 Наказу № 1236 передбачено: проходження спеціальної підготовки обсягом не менше 15 годин, яка має включати інформацію щодо дотримання правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти, ознайомлення з правами та обов'язками учасників освітнього процесу в закладах освіти, що підтверджено документом про проходження підготовки (підвищення кваліфікації), виданим суб'єктом надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації. У той час коли підготовка соціальних робітників, які надають послугу супроводу під час інклюзивного навчання, проводиться на базі обласних, Київського міського центру соціальних служб за програмою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України, та підтверджується документом про проходження такої підготовки.

Враховуючи, що станом на 24 лютого 2022 року кількість дітей з особливими освітніми потребами, які навчалися в інклюзивних групах та класах закладів загальної середньої освіти, складала 44 тис. дітей, а внаслідок агресії російської федерації кількість дітей з особливими освітніми потребами може значно зрости, гостро стоїть питання підготовки асистентів учня (дитини).

Типова програма передбачає спеціальну підготовку асистентів учня (дитини) відповідно до вимог Закону України «Про повну загальну середню

освіту» та Наказу № 1236, з метою забезпечення в закладах освіти безпечного освітнього середовища та створення умов для навчання осіб з особливими освітніми потребами, захисту їх права на здобуття освіти.

Метою є формування в асистентів учня (дитини) компетентностей щодо супроводу під час інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами, забезпечення якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами та створення в закладі освіти безпечного та комфортного освітнього середовища.

Цільова аудиторія

Особи, що планують виконувати чи виконують функції асистента учня (дитини) для осіб з особливими освітніми потребами, що навчаються в закладах дошкільної та позашкільної освіти, а також у закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- інформування щодо засад організації в закладах освіти інклюзивного навчання для осіб з особливими освітніми потребами;
- інформування щодо правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти;
- інформування щодо надання домедичної допомоги в закладах освіти;
- інформування щодо безпеки освітнього процесу в умовах війни;
- ознайомлення з правами та обов'язками учасників освітнього процесу в закладах освіти;
- інформування щодо функцій асистента учня (дитини) в закладі освіти та завдань асистента учня (дитини);
- інформування щодо можливих потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, зокрема видів обладнання та послуг.

Напрямки підготовки:

- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища та особливості (специфіка) інклюзивного навчання;
- забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами тощо.

Результатом навчання є сформовані компетентності щодо забезпечення безпечного та комфортного інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти.

Профілі базових компетентностей

Загальні компетентності:

- знання щодо засад організації в закладах освіти інклюзивного навчання для осіб з особливими освітніми потребами;
- знання щодо правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти;
- знання щодо безпеки освітнього процесу в умовах війни;
- знання та навички з надання домедичної допомоги в закладах освіти;
- знання щодо прав та обов'язків учасників освітнього процесу в закладах освіти;
- здатність взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу;

здатність забезпечити функції асистента учня (дитини) в закладі освіти та виконувати поставлені завдання в інтересах здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Очікувані результати навчання особа, яка планує виконувати чи виконує функції асистента учня (дитини), знає засади організації інклюзивного навчання в закладах освіти, правила охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти, має навички з надання домедичної допомоги в закладах освіти, знає права та обов'язками учасників освітнього процесу в закладах освіти, здатна взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу та виконувати функції асистента учня (дитини) в закладі освіти, виконувати поставлені завдання в інтересах здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Зміст Типової програми та форми роботи

Модуль 1. Організація інклюзивного навчання в закладах освіти.

Тема 1. Правові підстави організації інклюзивного навчання в закладах освіти.

Огляд законодавства, що регулює забезпечення права на освіту осіб з особливими освітніми потребами, організацію інклюзивного навчання в закладах освіти. Інформування щодо прав здобувачів освіти на рівний доступ до освіти, відповідне їх потребам освітнє середовище. Засади організації інклюзивного навчання в закладах освіти.

Тема 2. Практичні аспекти організації інклюзивного навчання в закладах освіти.

Огляд заходів, які реалізуються закладом освіти для забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами, а також загальної діяльності закладу освіти, практичних особливостей організації інклюзивного навчання. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини. Участь асистента учня (дитини) у роботі команди психолого-педагогічного супроводу дитини. Розробка індивідуальної програми розвитку та участь в ній асистента учня (дитини). Взаємодія асистента учня (дитини) з його (її) батьками (іншими законними представниками).

Тема 3. Психологічні аспекти організації та забезпечення інклюзивного навчання.

Вікові та індивідуальні особливості осіб з особливими освітніми потребам з урахуванням категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів). Основи конструктивного спілкування в дитячих колективах, в яких навчаються особи з особливими потребами. Психологічні особливості соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

Тема 4. Забезпечення соціальних та соціально-побутових потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами під час інклюзивного навчання.

Види, форми, засоби, способи підтримки та забезпечення соціальних та соціально-побутових потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами під час інклюзивного навчання. Використання технічних засобів та/чи пристроїв під час супроводу.

Модуль 2. Охорона праці та безпека життєдіяльності в закладі освіти.

Тема 1. Забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладі освіти.

Огляд законодавства щодо забезпечення безпечного освітнього середовища, інклюзивного освітнього середовища, протидії булінгу (цькуванню). Визначення термінів «розумне пристосування» та «універсальний дизайн», визначення підходів для забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладі освіти. Ознаки булінгу (цькування) та умови для невідкладного повідомлення керівника закладу освіти про факти булінгу (цькування). Психологія безпеки життєдіяльності.

Тема 2. Охорона праці та безпека життєдіяльності в закладі освіти.

Інструктаж з питань охорони праці, домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки в разі виникнення аварій та надзвичайних ситуацій. Інструктаж про правила внутрішнього розпорядку закладів освіти, пожежної безпеки закладу освіти, загальноприйнятих вимог до правил поведінки в закладах освіти. Електробезпека. Техногенна безпека. Радіаційна безпека. Безпека дорожнього руху. Гігієна праці. Профілактика травматизму невиробничого характеру. Травматизм в побуті. Дії під час виникнення пожежі, надзвичайної ситуації.

Інструктаж та практичне заняття з надання домедичної допомоги.

Тема 3. Безпека освітнього процесу в умовах війни.

Оповіщення, види сигналів оповіщення цивільного захисту. Порядок дії під час різних видів оповіщення цивільного захисту. Захисні споруди цивільного захисту. Евакуація дітей та дії під час перебування в захисних спорудах цивільного захисту. Вибухонебезпека та вибухозахист.

Модуль 3. Права та обов'язки учасників освітнього процесу в закладах освіти.

Тема 1. Права учасників освітнього процесу.

Визначення переліку учасників освітнього процесу. Інформування про права всіх учасників освітнього процесу відповідно до законодавства, а також про права асистента учня (дитини), визначених Наказом № 1236.

Тема 2. Обов'язки учасників освітнього процесу.

Інформування про обов'язки всіх учасників освітнього процесу відповідно до законодавства, а також про обов'язки асистента учня (дитини) визначені Наказом № 1236. Дотримання принципу конфіденційності стосовно стану здоров'я та іншої особистої інформації про учасників освітнього процесу.

Умови та правила проходження профілактичного медичного огляду.

Модуль 4. Функції асистента учня (дитини) та завдання із забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Тема 1. Функції та завдання асистента учня (дитини).

Інформування про функції асистента учня (дитини). Інформування про завдання асистента учня (дитини) із забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами. Можливі види необхідного дитині обладнання та умови інформування відповідальних осіб про потреби учня (дитини).

Тема 2. Особливості надання послуг.

Роль асистента учня (дитини) у провадженні освітнього процесу та забезпечення взаємодії з педагогічними працівниками при здійсненні педагогічної діяльності. Особливості забезпечення соціальних потреб учнів з особливими освітніми потребами в закладі освіти. Самостійне ознайомлення з програмою підготовки соціальних працівників, які виконують функцію асистента учня (дитини), затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Типової програми складає: 15 годин, з них 12 години – лекційні заняття, 1 година – практична робота, 1 година – самостійна робота, 1 година – підсумкові заходи.

Навчально-тематичний план

Назва тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий тест	Усього
Модуль 1. Організація інклюзивного навчання в закладах освіти.					
Тема 1. Правові підстави організації інклюзивного навчання в закладах освіти.	1				2
Тема 2. Практичні аспекти організації інклюзивного навчання в закладах освіти та взаємодії асистента учня (дитини) з його (її) батьками (іншими законними представниками).	1				1
Тема 3. Психологічні аспекти організації та забезпечення інклюзивного навчання.	1				1
Тема 4. Забезпечення соціальних та соціально-побутових потреб здобувачів освіти з особливими	1				1

освітніми потребами під час інклюзивного навчання.					
Разом за модулем	4				4
Модуль 2. Охорона праці та безпека життєдіяльності в закладі освіти.					
Тема 1. Забезпечення безпечного та камфорного освітнього середовища в закладі освіти.	1				1
Тема 2. Охорона праці та безпека життєдіяльності в закладі освіти.	2	1			3
Тема 3. Безпека освітнього процесу в умовах війни.	1				1
Разом за модулем	5				5
Модуль 3. Права та обов'язки учасників освітнього процесу в закладах освіти.					
Тема 1. Права учасників освітнього процесу.	0,5				0,5
Тема 2. Обов'язки учасників освітнього процесу.	0,5				0,5
Разом за модулем	1				1
Модуль 4. Функції асистента учня (дитини) та завдання із забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами.					
Тема 1. Функції та завдання асистента учня (дитини).	2				2
Тема 2. Особливості надання послуг.	1		1		2
Разом за модулем	4				4

Підсумкові заходи				1	1
Усього					15

Розподіл годин за видами діяльності має орієнтовний характер. Послідовність і кількість годин на вивчення окремих тем може змінювати суб'єкт підвищення кваліфікації у межах часу, передбаченого Типовою програмою, з урахуванням індивідуальних потреб, досвіду й запитів учасників тощо.

Вибір форми організації освітнього процесу, методів і засобів навчання для досягнення результатів навчання, визначених Типовою програмою, здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації.

Система та критерії оцінювання результатів навчання визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

За результатами навчання суб'єктом надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації видається документ про проходження спеціальної підготовки (підвищення кваліфікації).

Рекомендована література

1. Закон України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).
2. Закон України «Про позашкільну освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>).
3. Закон України «Про дошкільну освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>).
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>).
5. Закон України «Про захист суспільної моралі» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>).
6. Закон України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>).
7. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».
8. Закон України «Про запобігання корупції» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>).
9. Цивільний кодекс України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>).
10. Кодекс цивільного захисту України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>).
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>).

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>).

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-%D0%BF#Text>).

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2021 р. № 1321 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в закладах фахової передвищої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1321-2021-%D0%BF#Text>).

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 635 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-%D0%BF#Text>).

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 779 «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text>).

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.2021 р. № 31 «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів закладів загальної середньої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/31-2021-%D0%BF#Text>).

18. Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.11.2021 № 1236 «Про затвердження Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21 січня 2022 р. за № 73/37409 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0073-22#Text>).

19. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>).

20. Інформаційний матеріал «Абетка безпеки», що розроблений ДСНС, з можливістю встановлення мобільного додатку «Абетка безпеки» на смартфон через Play Маркет (<https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki>).

21. «Брошура «У разі надзвичайної ситуації або війни», що розроблена Міністерством культури та інформаційної політики» (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/civilniy-zahist/2022/03.02/Broshura-U.razi.nadzvychaynoyi.sytuatsiyi.abo.03.02.pdf>).

**Генеральний директор
директорату дошкільної,
шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти**

Олег ГРІШКО